

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรที่มีระบบบัญชีที่ดีมักเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร เนื่องจากองค์กรเหล่านี้มีเงินทุนจำนวนมากพอที่จะจ้างบุคลากรที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการบัญชีเป็นผู้วางระบบบัญชีและต้องจัดทำบัญชีตามกฎหมายด้วย ในขณะที่องค์กรที่เป็นสถาบันธุรกิจที่มีได้หวังผลกำไรยังขาดระบบบัญชีที่เหมาะสมและขาดการควบคุมภายในที่ดี ดังเช่นกรณีของวัดซึ่งเป็นสถาบันการกุศลมีรายได้จากการรับบริจาคและจากการทำกิจกรรมทางศาสนา บางวัดยังมิได้จัดทำบัญชีตามคำแนะนำของกรมการศาสนา ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกรมการศาสนามีหน้าที่กำหนดแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด¹ ปัจจุบันวัดสามารถนำระบบบัญชีที่มีอยู่ในองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของวัดได้ การมีระบบบัญชีที่ดีจะเป็นประโยชน์ต่อวัดอย่างยิ่ง เช่น ช่วยป้องกันและรักษาทรัพย์สินของวัดไม่ให้สูญหายหรือนำไปใช้ในทางที่ไม่ควร เป็นต้น

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบบัญชีและการควบคุมภายในของวัด ได้แก่ การที่แต่ละวัดมีการจัดทำบัญชีกันเอง บางวัดไม่ได้มีการแบ่งแยกหน้าที่กันระหว่างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลทรัพย์สินกับผู้จัดทำบัญชี เนื่องจากมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและผู้ทำบัญชีของวัดขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านการวางระบบบัญชีและการบริหารจัดการทรัพย์สิน รวมถึงการขาดเอกสารสำคัญในการรับเงินบริจาคและการใช้จ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมของวัด โดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าอาวาสจะเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการบริหารการเงินของวัด นอกจากนี้ การที่วัดขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านบัญชีอาจทำให้ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลทางการเงินหรือการแสดงผลข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงได้และยังจะทำให้การควบคุมดูแลทรัพย์สินไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอซึ่งส่งผลให้เกิดการทุจริตได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีของวัดที่มีการนำเงินที่ได้รับจากการบริจาคไปใช้ลักษณะที่ส่อเจตนาทุจริต เช่น การนำไปซื้อที่ดินเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้เป็นของพระสงฆ์ระดับผู้บริหารของวัด การขาดหลักฐานในการรับบริจาคเงิน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าว

¹ กฎหมายสงฆ์ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ปรับปรุง พ.ศ. 2547 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, 2547), หน้า 55.

อาจก่อให้เกิดการทุจริตขึ้นเนื่องจากขาดการควบคุมภายในที่ดี ไม่จัดเก็บข้อมูล ไม่บันทึกข้อมูล และการไม่สามารถจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้องได้

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของระบบบัญชีที่มีต่อวัด ประกอบกับการที่ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษาถึงเรื่องระบบบัญชีและการควบคุมภายในของวัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับระบบบัญชีและการควบคุมภายในของวัด เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางระบบบัญชีของวัดไทยในกรุงเทพมหานครและเพื่อให้ระบบควบคุมภายในของวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชี ปัญหาทางบัญชี และการควบคุมภายในของวัดไทย
2. นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1 ในการแนะนำระบบบัญชีของวัดไทย การควบคุมภายใน การออกแบบเอกสารทางบัญชี และการจัดทำรายงานที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการควบคุมภายในของวัดไทยในกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหของระบบบัญชีของวัดไทยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 440 วัด ประกอบด้วย พระอารามหลวง จำนวน 89 วัด และวัดราษฎร์ จำนวน 351 วัด
2. ศึกษาจากวัดไทยในกรุงเทพมหานครที่ไม่มีการจัดตั้งมูลนิธิ เนื่องจากวัดที่มีการจัดตั้งมูลนิธิจะมีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายเกี่ยวกับมูลนิธิกำหนด
3. ระยะเวลาการเก็บข้อมูลเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย²

วัดไทย	หมายถึง	สถานที่ทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระภิกษุ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ
พระอารามหลวง	หมายถึง	วัดที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราชหรือพระบรมวงศานุวงศ์ทรงสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ แล้วถวายเป็นพระอารามหลวง รวมทั้งวัดที่ราษฎรสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์แล้วน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง
วัดราษฎร์	หมายถึง	วัดที่ราษฎรสร้างขึ้นหรือบูรณปฏิสังขรณ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ระบบบัญชีที่เหมาะสมอันจะนำไปสู่การควบคุมภายในที่ดีและการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนมากขึ้น
2. มีการควบคุมภายในวัดไทยที่จะนำไปสู่ความโปร่งใสของการบริหารจัดการในระบบวัดไทย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยจะเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและทดสอบความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม โดยจะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดทำบัญชีของวัดไทย จำนวน 5 วัด และข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวคิดและใช้เป็นแนวคิดและใช้ในการอ้างอิงสำหรับจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจ
2. ทดสอบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อใช้จริงในการเก็บข้อมูล
3. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549
4. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

² วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 58.

1.7 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำจำกัดความในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 การออกแบบระบบบัญชีของวัดไทยในกรุงเทพมหานครและการตรวจสอบการ

ควบคุมภายใน

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ